

3 ПОЛЯ ФОЛЬКЛОРУ Й ЕТНОГРАФІЇ

Різдвяно-водохресна фольклорна традиція Богородчанщини

Володимир ГАЛАЙЧУК

Богородчанський район Івано-Франківської області лежить на порубіжжі між Бойківщиною, Гуцульщиною та Покуттям і досі ще чітко не окреслений з погляду на етнографічне районування. Така ситуація спричинена майже повною відсутністю польових етнографічних і фольклорних матеріалів із цих теренів. Стосується це, зокрема, й фольклорної традиції зимового циклу свят. Відтак, головною метою цієї розвідки є часткове заповнення цієї прогалини. Основу публікації становлять відомості, які автор почерпнув у низці сіл західної смуги району в 2008 р. у рамках навчальної практики студентів-етнологів*. Безумовно, ці відомості не можуть претендувати на вичерпність теми. Водночас уважаю за можливе опублікувати їх, щоб хоч у загальних рисах накреслити абрис значного сегмента багатой, колоритної і, що важливо, почасти ще й досі актуальної фольклорної палітри краю.

Найбільш помітними у зимовому циклі свят Богородчанщини, як і повсюдно в Україні, є колядки. Звичкю колядувати починали одразу по Вечері, сидючи усією сім'єю за столом. Діти колядували «коледі» на соломі, простеленій по долівці біля стола.

Одразу після Вечері діти доволі часто ходили колядувати і по хатах, однак здебільшого вони колядували вже на Різдво, години з дев'ятої й до обіду (до третьої-четвертої години). Дорослі «коледники» починали обходити хати на Різдво по обіді (після вечірньої служби у церкві) й ходили три дні, поки всіх не обійдуть. Натомість діти восьмого й дев'ятого числа з колядою уже не йшли. Хлопці й дівчата колядували десь до опівночі, а найстарша коляда ходила аж до ранку: «Діти йдуть колідувати по Вечері і на Різдво. А старші йдуть на Різдво увечір. Три дні колідували, доки не скінчійт ціле село. Діти тільки день колідували» (с. Міжгір'я) [3, арк. 9]; «Після вечері всі разом сідають в хаті за столом і колядують. Після вечері ходять коледники – малі діти. А другої днини – також до обіду малі діти ходять, а вже після обіду великі ходять» (с. Росільна) [1, арк. 4]; «По вечері діти йдуть собі колідувати десь по хатах. Бракі три дні ходили на світла в куліду. На Різдво, і Збора, і Штефана» (с. Хмельівка) [3, арк. 21]; «Колідували на Різдво діти, а потому – хлопці, і дівки, газди, і жінки ходит колідують на церкву» (с. Хмельівка) [3, арк. 5]; «Перше кулідували діти, а потому дівки й хлопці окремо, а потому старші, браті, на церкву кулідували» (с. Міжгір'я) [3, арк. 8]; «На Різдво вечером так з полудня йдуть до церкви дівчата і хлопці, а потім йдуть з колядою. Так було, що хлопці під хатою колядували, а дівчата до хати йшли» (с. Саджава) [1, арк. 57]; «Бракі ходили більшиство увечір, вночі. Ну, хор ходив десь до півночі, а бракі ходили цілу ніч, до ранку» (с. Глибока) [3, арк. 15]; «Приходили діти найперше маленькі колідували (одразу після Вечері – В. Г.). А вже на Різдво, то вже йшли до церкви, і там роздавали дзвінки старшим, і вже йшли старші колідувати – бракі, сестриці – на церкву збирали гроші і вже сі гостили по хатах, раньче майже в кожій хаті. Та й так уже проходила коліда» (с. Космач) [3, арк. 53].

* Принагідно висловлюю подяку Володимирі Коношці (нині – аспірантові Інституту народознавства НАН України, а в 2008 році – студентові кафедри етнології) за надану можливість використати його польові записи.

Дозволу колядувати подекуди питали тільки діти, а подекуди й дорослі. Якщо до року в хаті був похорон, колядників могли й не прийняти. Перше виконували коляду господареві. Тоді, по ситуації, могли колядувати господині та дітям: *«Питаєм газди: «Позволеїш колідувати?» «Позволею». Ну і я начинаю газді. Виколидували, а тоди газда, як хоче дати сто грам, кличе до хати, кладе флешку горівки. Ну, тоди ше колядуємо газдини, і тоди платим по возможности»* (с. Глибока) [3, арк. 15].

Діти колядували для себе. Дівчата й хлопці вділяли частину заколядованого собі «на могорич», «на музику», а решту віддавали на церкву. Більшість із заробленого віддавав на церкву і вертеп. Стара коляда збирала гроші виключно на церкву, однак у кожній хаті її гостили, «і то ще колись лишню флешку давали за коліду»: *«Вперед ходили браті, сестри, дівчата, хлопці, – всьо поокремо ходили. Діти гоїдайки колідували, дівчата й хлопці – уділювали собі на могорич, а решта на церкву, а браті й сестрі – то тільки на церкву»* (с. Луквиця) [3, арк. 25]; *«Сестриці йшли колідувати – давали до церкви гроші. Хор (дівки і хлопці) тоже давав половину на церкву, половину на музику. Вертеп тоже половину, дві третини на церкву давав. А пастірька – це вже малі діти (8–12) – то кождий на себе»* (с. Глибока) [3, арк. 16].

У селах Пороги й Космач навмисно для колядників пекли «бохоні», якими платили за коляду: *«Такі бохоні були для коледників. Мама по 120 пекла. Гроший ни було»* (с. Пороги) [2, арк. 7]; *«То ще колись колідували не за гроші, а пекли такі бохони коло хліба в печі, ну та й давали щось у торбинкі гітем»* (с. Космач) [3, арк. 53]. Як згадують респонденти, перших колядників обдаровували щедріше, приймаючи їх за полазника. Відтак воліли, аби першим колядником був хлопчик: *«Першим кулідникам білше давали, бо кажут, шо то полазник. Аби перший хлопець кулідував, ше хотіли, аби не дівки. Аби дівка не була, бо кажут, шо то недобре, свара»* (с. Міжгір'я) [3, арк. 8], *«Колідували і дівчата, але дивили, [а]би хлопці вперед зачєли»* (с. Пороги) [2, арк. 7].

Колядників молодшого віку, восьми-дванадцяти років, називають на Богородчанщині «пастирька». Від п'ятнадцяти-шістнадцяти років – це вже була «коляда старших» (с. Хмелівка), «хор» (с. Глибока). Учасники «старої коляди» називалися «браті» («бракі») і «сестри» («сестриці»). Братом міг бути лише жонатий чоловік, господар. Так само й у сестри приймали тільки поважних господинь (покритка, наприклад, за сестру йти вже не могла). Гурт колядників міг налічувати як п'ять-шість, так і двадцять чи тридцять чоловік. Підійшовши під хату, раділися, якої колядувати. Заспівував початок строфи колядки так званий «береза», чи «береза», який був і в «братів», і в «сестер» (його також називали «шчинальник», «провадатир»). Решта «вводили» уже за ним. У таких випадках «береза до кінця не дотегує», – тому що має пригадати початок наступної строфи і відновити дихання. Подекуди ж береза мелодійно промовляв строфи коляди, залишаючи решті колядників лише виконання рефрену: *«Нас йшло п'ять чоловік чи шість. Значить, я казав ті слова, а вони казали Радуйся чи там Славен еси»* (с. Глибока) [3, арк. 15].

Від берези залежав і сам підбір колядкового репертуару, і, що було найголовнішим і найбільше цінувалося, «правильне» віншування («вінчбванне», «вінчування»), подекуди довше від самої колядки: *«Ідут в куліду. Має бути один провадатир – береза – шо зачинає. Він знає всі коліди гет від почітку до послідного. Ну а вони розколідовуют – піддержіют та й співають. Береза – і в братів, і в сестер»* (с. Луквиця) [3, арк. 26]; *«Я не любила березувати, я лиш любила виводіти. Як березуєш, то треба думати, як поздоровляти господаря, господиню. Треба знати, що казати, [а]би сі не замиліти, бо то ж за березов ціла коліда»* (с. Луквиця) [3, арк. 28].

Колядково-щедрівкові тексти загалом або ж лише ті з них, у яких йшлося про народження Христа, називають на Богородчанщині «коліді», «колідкі», «колядки», «коледі». Колядки світського характеру подекуди мали специфічну назву, зумовлену звучанням приспіву. Зокрема, у селах Хмелівка, Міжгір'я, Луквиця їх називали «гойдайки». Як розповідали респонденти зі с. Богрівка: *«У Лукві коледка – гоїдайка, а в нас – не. В нас називали – колідкі. В нас кажут «Славная» чи «Радуйся, а там – «Гой дай, Боже» [3, арк. 46]; «В нас кажут колядка. В Луквіці – шо слово, то кажут «Ой дай, Боже». А в нас – ні. В нас казали «Радуйся» хлопцеві, а дівчині – «Славная» [3, арк. 35]. Приспіву колядок навіть у сусідніх селах відрізняються доволі часто. Зокрема, респондентка зі с. Лесівка, яка*

живе тепер у с. Глибока, згадувала, що у Лесівці «Приспів був Жей! А тутка – Радуйся!» [3, арк. 14] (у с. Глибока у колядах господареві використовували рефрен «Славен ёси!», а господині – «Радуйся!»).

Колядували «гойдайки» або світські колядки господареві лише «браті». «Сестри» і молодь виконували інші «коледи»: «Гойдайкі – то собі ходили бракі, старші такі, то в'ни собі знали і цілий час колідували. Береза був. А ходили молодші, то так колідували. І жінки собі так колідували, яка була куліда» (с. Міжгір'я) [3, арк. 12], «Браті укладали гойдайки» (с. Міжгір'я) [3, арк. 9], «То ці дві давні гойдайки (йдеться про два тексти, адресовані дівчатам), а теперішні вже инакші. Ще я десіть років мала, в сорок другому році, у хаті, прийшли бракі з татом, і за столом сиділи, і так собі діди гойдайкали, бо нас двоє дівчет було. Хлопці, дівчата і жінки – «Нова радість стала», «Бог предвічний». А гойдайки – тільки бракі» (с. Хмелівка) [3, арк. 21]. У с. Богрівка специфічно чоловічю вважають адресовану господареві колядку з міфологічним сюжетом про творення світу і суперечку Господа зі святым Петром: «Шо Господь з Петром сперечався – то то хлопці то колідуєт. Жінки – не. Колись поокремо ходили хлопці, жінки. Газді колідували. Дівки з хлопцями разом ходіт. Жінки колідували «Нова радість стала», дівці, хлопцєви» [3, арк. 46].

Найдокладнішу розповідь про характер колядування записано у с. Богрівка. Зважаючи на вичерпність, прочитуємо її без скорочень: «От і дітки починають колядувати маленькі, хтось дома лишаєця, бо треба їм подякувати за коляду. Ідут до обіда в церкву, з церкви приходять, – на вечір вже збираєця всьо групами. От – браті в нас називають. Мужики. Мають кардіон, клярнету чи гармошку, ідут, староста там є, шо ичинає, ідут файно колядуют: господарови, господині... Жінки тоже ідут, колядуют побожної. Це браті колядуют господарови, господині. А потому хлопці ідут, група, шо нежонаті, тоже. То колись ходили окремо, а зараз ходіт собі разом з дівчатами. То вони вже от як зайдут до хати – є в мене син – колядуют синові, є дочка – колядуют дочці. Побожної колядуют. Ми їх гостим. Закладаєм застолья, частуєм їх. І так три дні в нас проходит: до обіда – в церкву, після обіда починають... Так ціле село – кажну хату не минають. Хоть нема, хоть там старенькі, але хату не минають. Колядують сперва під хатов, а як запрошують – заходять у хаті колядуют і винчають їх з Різдом. Три дні: сьоме, восьме, дев'яте. Ще колядували на Василя» [3, арк. 37].

Загалом на Богородчанщині виявлено шість адресних різновидів колядок світського характеру (якщо не рахувати жартівливої колядки голові та секретареві). Це колядки господареві, господині, вдові, хлопцеві, дівчині та малій дитині. Згідно зі свідченнями респондентів, таких текстів було значно більше: «Є ковалеві колядка, є вівчареві, удівцеві. Є такому, шо занимаєця охотов – десь там підемо уб'ємо дивного звіря...» (с. Богрівка) [3, арк. 50]; «Колідували газді, газдині, дїтьом, худобі навіть» (с. Лесівка) [3, арк. 14]. На жаль, відшукати більшість із них не вдалося, за винятком, можливо, згаданої колядки про «дивного звіра» (Текст «Ой з долу, з долу вітрець повівав», поданий далі як колядка господині).

Колядки з Богородчанщини є доволі різноплановими не лише стосовно адресного призначення, але й за іншими ознаками. Зокрема, тут можемо спостерігати і класичні хвальні тексти, яких більшість, і колядки-балади («Ой була, була молода вдова», «Мала мамочка вдного синочка», «Мала мамочка одну донечку»), і колядки-апокрифи (записані в уривках тексти «У Львові, Львові, у краснім домі» та «У місті-місті, у Вифлієми»), і навіть колядки з елементами так званих «поклонницьких» пісень («Ой в горі, в горі стоїть церковці»). Із «загальних» на особливу увагу заслуговує колядка «Нічка над сірим полем нависла». Вона очевидно авторського походження, можливо, її автором був хтось із повстанців. Водночас текст не забули, – і сьогодні він знову помалу починає вживлюватись у народну традицію. Оригінальним є також текст жартівливої колядки «У Шпаковому селі», популярний в окремих селах Богородчанщини, хоча села Шпаків тут, як не дивно, нема.

Розучували колядки у Пилипівський піст: «В піст тіти вчетьсі колідувати» (с. Саджава) [3, арк. 51], «Колідувати мож[на] від Пилипа, у Пилиповець колідуєт, учатсі» (с. Луквиця) [3, арк. 28]. Водночас низка свідчень пов'язує початок колядування зі святом Петра, зі жнивими чи, конкретніше, із першим зжатиєм снопом (якого можна

було використати як різдвяного «діда»): «Від Петра, кажуть, вже Коляда йде, можна вже колядувати» (с. Глибока) [1, арк. 26]; «В нас діти ще з місіць ходили колядували, вчилися. Мож[на] починати колядувати, відколи снопи є, відколи жнут, від першого снопа. То вже відтоди мож[на] починати вчитисі колядувати» (с. Богрівка) [3, арк. 37]; «То вже, кажут, як вже сніп є вжятий, то вже мож[на] починати колідувати» (с. Міжгір'я) [3, арк. 9]; «Казали колись старі люди, що як увидиш кіпку на поли, то вже мож[на] колідувати» (с. Космач) [3, арк. 55]; «Кажуть, поки нема копів в полі, то не можна колядувати» (с. Глибока) [1, арк. 21]; «Вже як є копиці на полі, можна вже колядувати. В нас кажуть – колядуй в літі, але вже аж коли копиці будуть на полі» (с. Глибівка) [1, арк. 88].

Про традицію колядувати влітку дізнаємося також із відомої й на Богородчанщині оповідки, як люди ввели в оману Чуму: «Лише колядували, як Чума ходила по світу, тоді колядували літом. Казали люди, як була чума і люди мерли, і потом вони якось взнали, що то до Коляди має бути та чума. Тоді люди зібралися і йшли попід хати колядували. А Чума каже: «Йой-йой, як я сі запізнила, я вже давно мала йти геть звідси, чого я ще тут?» Та й тоді перестали люди вмирати, Чума вже пішла собі» (с. Хмелівка) [1, арк. 107].

Якщо до Введення колядки лише розучували, то від цього дня колядування набирало уже повноцінного характеру. Крайнім терміном виконання колядок по селах, як правило, вважали Стрітіння, що збігається і з церковною традицією. У с. Луквиця водночас колядували аж до м'ясиць: «Як уже заходіт мніснїці, шо вже весілля мож[на] робити, по-старінному, по-нашому, то вже тогди не колідуєт. До великого посту» [3, арк. 28].

Колядковий репертуар у малих колядників був небагатий. Зокрема, вони колядували «Ой у полі, полі самітна стаєнка»:

Ой у полі, полі самітна стаєнка,
Там Ісусик народився, маленька дитинка. (2 р.)
Пастушки у полі овечки стерегли,
Як почули про Ісуса, скоренько прибігли. (2 р.)
Прибігли, прибігли, стали ся питати,
Чи позволить Божа Мати Ісусові грати. (2 р.)
Ісусик маленький межі пастушками,
Даруй щастя і здоров'я цьому господарю. (2 р.)

Віншування:

Ісусик маленький не спить, не дримає,
Своїми ручками весь світ обнімає.
І вашу хатину, і вашу родину, і всю Україну.
Христос ся рождає! (с. Хмелівка) [1, арк. 33]

Якщо знали, що у хаті є маленькі діти, які ще не вміють ходити, виконували таку колядку:

Ти, Марисько красна, вийди, вийди з хати,
Разом з нами, діточками, заколядувати. (2 р.)
Як не можеш вийти, відчини віконце,
Глянь на небо, – зірка сяє, мов то ясне сонце. (2 р.)
Зірка в Вифлиемі новину звістила,
Що Пречиста Діва-мати Сина породила (2 р.) (с. Хмелівка) [1, арк. 33]

Із п'ятнадцяти-шістнадцяти років виконували вже інші коляди: «Коли вже було п'ятнадцять-шістнадцять років, то дівчата збиралися гуртом і хлопці окремо. І йшли уже вечором, то була вже коляда старших. То вже були інші коляди для старших колядників: «Бог Предвічний народився», «Нова радість стала» (с. Хмелівка) [1, арк. 33]. Ці коляди належать до розряду так званих «загальних». «Бог предвічний», зокрема, виконували і як коляду господареві.

У с. Богрівка «стара коляда» давала знати про свій прихід не лише дзеленчанням отриманих у церкві дзвінків, але й специфічним текстом, який виконували під хатою:

По коліді, по коліді, по коліді буде,
 Бо вже пішли у коліду самі старі люде.
 А я піду у коліду та й заколідую,
 Та я своїй замашеній колач подарую.
 Ой треба сі запитати газди та й газдині,
 Чи позволіт заспівати на своїм подвір'ю (в хати-не пустині).
 Ой позволіт – не позволіт, а ми заспіваймо
 Та й нікому в сему домі догани не даймо [3, арк. 35]

Після цього ще колядували під хатою «побожної», тобто такої, яку співають у церкві (як правило, колядували «Нова радість стала»). Якщо господарі запрошували до хати, аж тоді у хаті колядували ще старовинних адресних колядок.

Першими у хаті виконували колядки господареві, відтак подаємо виявлені на Богородчанщині тексти колядок, починаючи саме з цього різновиду:

ГАЗДІ

1а. Ой як то було а з предвовіка,
Ой дай, Боже!
 Нічо не було – лиш май та вода.
 Сотворив Господь небо та й землю,
 Небо та й землю, місяць та й сонце,
 Місяць та й сонце, та й зірки в небі,
 Та й зірки в небі, та й рибку в морі.
 Ой Петро каже, що земля більша,
 А Господь каже, що небо більше.
 Ой каже Петро та й до Господа,
 Що небо більше, а земля менча.
 Ой, ідучи, вни сперечалися:
 А всучім собі шовкові шнури
 Та й помір'яймо небо та й землю.
 Як ісаказали, так лиш зсукали,
 Та й усукали шовкові шнури
 Та й помір'яли небо та й землю:
 Небо більшеньке – всюда рівеньке,
 А земля меньча – гори-долини,
 Гори-долини, всі полонини.

Віншування

Вінчуємо вас, господаречку,
 Господаречку все Романочку,
 З господинечков а все з Лесечков,
 Ой з діточками – з покіхочками.
 Дай же вам, Боже, що ми зичимо,
 А ми зичимо щастя-здоров'я,
 Щастя-здоров'я, многая літа,
 Многая літа, довгого віка,
 Щоби-с вікував та й не хорував,
 В своїм здоров'ю пригоди не мав,
 Ой рік від року красно до віку.
 А за сим словом святкуйте з Богом,
 Святкуйте з Богом а з усим домом,
 А з усим домом, з усим обходом.
 Ой вінчуємо вас на щастя, на здоров'я, на многії літа.
 Позволі, Господи, до сто років!

(с. Луквиця) [3, арк. 31]

16. Ходит місяць по небі

Та й зустрічає ой ясну зорю:
 – Ой зоре й зоре, й де Господь жиє?
 А Господь жиє в господаренька,
 Господаренька все й Іваночка,
 По край стolonька яворового,
 Яворового чим тесаного:
 На сків ся й склоне, сльозоньку й зроне,
 С тої й сльозоньки Дунай ся сповне,
 А в тім Дунаю й Господь ся й купле,
 Не сам з собою, ой з святим Петром.
 Купаючися, й сперечалися:
 Господь каже й, що земля й більша,
 А Петро й каже й, що небо й більше.
 – Ой Петре й, Петре й, не переч Богу,
 Пускаємо й три шнури в мило –
 То й зміряємо й небо та й землю...
 Ой стала ж я ся й Божая правда,
 Божая правда, й Петрова й кривда:
 Небо ж меншеньке – всюда рівненьке,
 А земля й більша – й гори й долини,
 Гори, й долини, й і всі полонини,
 Церкви й костьоли, в церквах престоли
 В церквах престоли й весь мир хрестовий.

Віншування

Наш ласкав пане й господареньку,
 Господареньку все й Іваночку,
 Ми ж тя й вінчует не самий з собов,
 Не самий з собов, – ой з газдиненьков,
 Ой з газдиненьков, ой з діточками,
 Ой з діточками – й з потіхочками,
 Всими й святими й ой різдвяними,
 Лиш другими – й водохресними.
 Допомож, Боже й, свята скончати,
 В щастю, в здоровлю й других діждати.
 Відтепер – за рік – ой на многа літ,
 Ой на многа літ, наш ласкав пане,
 Наш ласкав пане й господареньку,
 Господареньку все й Іваночку

(с. Богривка) [3, арк. 47].

**1в. Чи дома, дома господаречко,
Славен є, славен єс, Боже.**

На вашім дворі стала росиці,
 З тої росиці стала криниці,
 А в тій криниці Господь купався,
 Господь купався із святим Петром.
 Покупалися, повбиралися,
 Повбиралися, сперечилися,
 Що Господь каже, що небо більше,
 А Петро каже, що земля більша.
 Ой Петре, Петре, не переч мені,
 Не переч мені, Господу Богу,
 Та зішлім собі по два ангели,
 Та всучім собі шовкові шнури,
 Будем міряти небо й землю.
 Що небо більше, бо всюди рівне,
 А земля менша – гори, долини.

Віншування

А за цим словом будьте здорові,
 Будьте здорові, господаречку,
 Будьте здорові не самі собов,
 Не самі собов – із свойов женов,
 Із свойов женов та й з діточками,
 Та й з діточками, та й з онуками,
 Та й з усім родом і з усім обходом.
 Помози, Боже, свята скінчати,
 Від тепер за рік кращих діждати.

Пане господарю, пустіть до хаги,
 Надворі мороз – стояти не мож

(с. Саджава) [4, с. 17–18]

2а. В нашого й пана й на подвіречку
 Росте горішок дуже високий,
 Дуже високий, вверху й широкий,
 Під тим горішком три товариші,
 Всіх три величні й всіх три святі:
 Перший товариш – ой ясне сонце,
 Другий товариш – ой ясен місяць,
 Третій товариш – ой дробен дожджик.
 – Перший товариш, чим ся й похвалиш?
 – Ой маю ж я ся й чим похвалити:
 Ой як я зййду й на Різдво й рано,
 То й обігрію й гори й долини,
 Гори й долини, всі полонини,
 Церкви й костьоли, в церквах престоли,
 В церквах престоли, весь мир хрестовий.
 – Другий товариш, чим ся й похвалиш?
 – Ой маю я ся й чим похвалити:
 Ой як я зййду й ввечора стемна,
 То й обісвічу й гори й долини,
 Гори й долини, всі полонини,
 Та й заморожу й островершеньки,
 Островершеньки, бистрі річеньки,
 Всю рибку в морі, ой звіря в полі.
 – Третій товариш, чим ся й похвалиш?
 – Ой маю я ся й чим похвалити:
 Ой як я й спаду й тричі на маю,
 Та радується й листок-травця,
 Листок-травця, всяка сівбиця,
 Всяка й сівбиця, й жито-пшениця.
 Пшениця й буде й на хліб на страву,
 А жито й буде й Богу й на хвалу,
 Та радуєця й гість у дорозі,
 Гість у дорозі й військо в залозі.

Віншування

Наш ласкав пане й господареньку,
 Господареньку все й Іваночку,
 Ми прийшли й до вас вас відвідати,
 Вас відвідати й завінчувати
 З Хрестовим рожденством,
 зі Сусом Христом,
 Всими святими й ой різдвяними,
 А лиш другими – й водохресними,

З новим роченьком, з довгим віченьком.
 Ше вас вінчуєм не самий з собов,
 Не самий з собов, ой з газдиненьков,
 Ой з газдиненьков, ой з діточками,
 Ой з діточками – й з потіхочками.
 А за сим словом будь же нам здоров,
 Будь же нам здоров, наш ласкав пане.
 Наш ласкав пане й господареньку,
 Господареньку все й Іваночку.

За колядочку – горівки бочку,
 Бочку – не бочку, хоч коновочку,
 А з того жарту дайте хоч чвертку,
 А з того смішку – хоч по килішкку.

(с. Богривка) [3, арк. 49]

26. Ой у нашого господаренька Радуйся!
 На подвір'ячку росте горішок,
 Росте горішок бардзо зелений,
 Вверху високий, внизу широкий,
 Під тим горішком три товариші,
 Всі три величні, всі три святії:
 Перший товариш – то ясне сонце,
 Другий товариш – то ясен місяць,
 Третій товариш – то дрібен дощик.
 – Перший товариш, чим ся похвалиш?
 – Ой маю я чим ся похвалити:
 Як я ізйду на Різдво рано,
 Та й обигрію гори-долини,
 Гори-долини, всі полонини,
 Церкви-костьоли, весь мир хрестовий.
 – Другий товариш, чим ся похвалиш?
 – Ой маю я чим ся похвалити:
 Як я ізйду звечора стемна,
 Та й обісвічу гори-долини,
 Гори-долини, всі полонини,
 Та й заморожу бистрі річеньки,
 Бистрі річеньки, в горах вершечки,
 Всю рибку в морі, а звірі в полі,
 Та врадуюсь гіскь у дорозі,
 Гіскь у дорозі, військо в залозі.
 – Третій товариш, чим ся похвалиш?
 – Ой маю я чим ся похвалити:
 Як я іспаду тричі у маю
 Та як покроплю жито-пшеницю,
 Жито-пшеницю, всяку сівбицю,
 Та врадуюсья листок-травиця.
 А жито буде на хліб на страву,
 Пшениця буде Богу на славу.

Віншування

Господареньку все й Дмитрунечку,
 Ми вас вінчуєм не самих собов,
 Не самих собов, ой з газдинечков,
 Ой з газдинечков та й з діточками,
 Та й з діточками, та й з внучечками.

Ще вас вінчуєм з новим роченьком,
 З новим роченьком, з довгим віченьком,
 З цими святами ой різдвяними,
 А ще з другими – водохресними.
 Помози, Боже, свята скінчати,
 Свята скінчати, других дїждати.
 Відтепер – за рік – та й на многа літ.
 Господареньку все Дмитрунечку,
 А за цим словом будь ти нам здоров,
 Ой вінчуємо вас щаскім-здоров'ім,
 Відтепер за рік і на многа літ

(с. Богривка) [3, арк. 36].

3. Ци дома, дома господаречко,

Ой дай, Боже!
 Нема го дома, бо на роботі,
 Газдині дома двори вмітає,
 Двори вмітає, столи встилає,
 Столи встилає, столи каліновії,
 Бо сі надіє на троє гості,
 На троє гості, на рокові:
 На перші гості – то ясне сонце,
 На другі гості – то дробен дожджик,
 На треті гості – то ясний місяць.
 Сонце ми мовить – нема над мене,
 Бо я як зийду в ниділо рано,
 Та й обигрію церкви-костьоли,
 Церкви-костьоли, в церквах престоли.
 Місяць ми мовить – нема над мене,
 Бо я як зийду звечера рано,
 Та й обсвічу я гори та й доли,
 Гори та й доли, та й рибку в морі.
 Дожджик ми мовить – нема над мене,
 Бо я як впаду тричі у маю,
 Та врадуюсья света земляця,
 Та вродитсі нам жито-пшениці.

Віншування

Вінчуєм тебе, господаречку,
 Господаречку все Іваночку,
 Не тя самого, а з твоєв жонов,
 А з діточками з покіхочками:
 Дай же вам, Боже, щастя-здоровля,
 Щастя-здоровля, многая літа,
 Многая літа, довгого віка,
 Щоби-с газдував та й не хорував,
 А в своїм домі пригоди не мав,
 Так рік від року – красно до віку.
 Вінчуєм тебе всіми святими,
 Всими святими та й різдвяними,
 Та й різдвяними, та й роковими,
 Новим роченьком, довгим віченьком,
 А за сим словом – бувай здоровий.
 Ой вінчуємо – на щастє на здоровлє,
 на многіі літа!

(с. Луквиця) [3, арк. 30].

4а. Чи дома й дома й господареньку,
Господареньку все й Іваночку,
Та й ми знаємо й, що вни є вдома,
Ой лежить собі йа в білім лужку.
Та й підведіть же свою головоньку,
Та й подивіться й навколо й двора:
По вашім дворі й сам Господь ходит,
Ой ходит, ходит, ой радується:
Лічит корівки йа в три стаенки,
Дай, Боже, й на рік – ой у чотири!
Добрії люди, й не завеслуїте,
Бо то їм Біг дав, ангелом зіслав.

Далі так само послідовно:

Лічит коники йа в три плуженьки...
Лічит овечки йа в три струночки...
Лічит пчолочки йа в три лавочки...

(с. Богривка) [3, арк. 49].

4б. Чи дома, дома господареньку
Радуйсь!

Господареньку, все й...
Ой ми знаємо, що вни дома є,
Ой лежить собі в білім лужку,
Підведіть свою ой головоньку
Та й подивіться на обороженьки:
По вашім дворі сам Господь ходить,
Ой ходить, ходить, та й радується:
Лічить волики а в три плужики,
Дай, Боже, на рік – та й у чотири,
Добрії люди, не завистуйте,
То їм Біг то дав, ангелом зіслав,
Господареньку, все й...

Далі так само послідовно:

Лічить коровки а в три стадоньки...
Лічить коники а в три шорики...
Лічить овечки а в три струночки...
Лічить пчолоньки а в три лавоньки...

(с. Богривка) [3, арк. 41].

5. Ой в горі, в горі стоїть церковці

Радуйсь!

А хто збудував – господареньку,
Господареньку, все й...
Ой він збудував, що Богу мило,
Ой Богу мило, а людям дивно:
Він їй збудував з трьома вікнами,
З трьома вікнами, з трьома верхами,
А чим завершив – трьома хрестами,
На тих хрестоньках – три голубочки.
Ой до церковці стежечка вбита,
А хто її вбив – господареньку,
Господареньку, все й...
Він сюди ходив голуб стріляти,

Не лишень голуб – всякую птицю,
Всякую птицю, всякую звірку.
Обізвалися три голубочки:
– Ой не стріляй нас, господареньку,
Господареньку, все й...
То ми же не є три голубочки,
А то ми же є три ангелочки,
Бо нас Бог післав з неба на землю:
Ой чи вже варять яру пшеницю,
Ой чи вже рядять та й тим же медком?
Чи брат на брата мечем воює,
Сестра на сестру чари готує,
Сусід сусіда хліба збавляє,
Хліба збавляє, ще й нарікає, –
А за то Господь всіх нас карає,
Господь карає, бурі зсилає

(с. Богривка) [3, арк. 43].

6. Ой Свете Різдво вечерю несло,
Гой дай, Боже!

Несло-занесло до господаря,
До господаря до маєтного.
Він собі сидит на срібнім кріслі,
Міріє срібло полумисками,
Чей, за рік буде гілеточками*.
Зберімся, сестри, ходім до него,
Ходім до него колядувати,
З святим Рожденством повінчувати,
Він нам за то дасть мису золота,
Мису золота, а другу – срібла.
Ми не підемо до коршми пити,
Але підемо служби наймати,
Служби наймати за господаря,
За господаря за здоровльочко.

Віншування

Пане наш, пане, господаречку,
Йа сего дому все Михайлочку,
Вінчують сестри твою головочку,
Ни тя самого, а й газдинечку,
А й газдинечку все Парасочку,
Ваші діточки все потіхочки.
Дай же вам, Боже, що ми зичимо,
Йа ми зичимо щастя-здоровля,
Щастя-здоровля, многая літа,
Многая літа, довгого віка.
Би-с вік звікував та й не хорував,
Йа в своїм домі пригоди не мав.
Поможи, Боже, света скончати,
А в веселости других діждати,
А за сим словом светкуйте з Богом.
Вінчуємо вас, чесний господарю:
На щастя, на здоровля, на многії літа!

(с. Луквиця) [3, арк. 25].

* Гілетка – бочка, бочівка приблизно на 30 кг зерна.

7. Чи дома, дома господаречко,
Гой дай, Боже!

На твоїм мості рокові гості,
Прийшли до тебе колядувати,
Тебе, як брата, повінчувати:
Вінчуємо тя, ти наш браточку,
Не тя самого, твою жіночку,
Твою донечку гай Оксаночку,
Твого синочка гай Николочка.
А на тім слові оставайсь здоров,
Від сего року та й ще до року
(с. Міжгір'я) [3, арк. 12].

8. У Львові, Львові, у краснім домі,
Славен єси!

У тому домі тесові столі,
Поза столі сидят панові,
Сидят, радочку радят,
Як то було спершу віку,
Як жидови Христа мучили,
На муки брали, на хрест розг'яли...
(с. Глибока) [3, арк. 15].

9. У місті-місті, у Вифлиєми сів си газда
вечеряти.

Славен єси!

Іде до хати Божая Мати:
– Добрий вечір, чи приймете нас на що нічку,
Не мене саму – з малим дитятком,
З малим дитятком, з ослом-бидлятком...
(с. Глибока) [3, арк. 16].

ГАЗДИНИ

1. Ой долів, долів, поза луженьки,
Ой туди пливуть бистрі річеньки,
Пливуть собі та й несуть собі,
Ой несуть собі раске деревце,
Раске деревце з трьома верхами.
В тих вершеньках – нова світлонька,
А в тій світлоньці – ой газдиненька,
Ой сидить собі та й держить собі,
Ой держить собі троякий напій:
Перший напої – шумна горівка,
Другий напої – зелене вино,
Третій напої – то мід солодкий.
Ой пили, пили три ковальчики,
Ой пили, пили, та й не платили,
Вона в той же раз заробувала,
Заробувала, позабирала:
В одного взяла сив-кониченька,
В другого взяла дорогу шубу,
В третього взяла ясну шабельку.
Сив-кониченька – старшому брату,
Дорогу шубу – сама ісходжу,
Ясну шабельку – свому милому,
Ой газдиненька, все й...
(с. Богерівка) [3, арк. 43].

2. Як заспівали й рано пташеньки,
Як заспівали в вешневім саду,
Й од ним виходит ой газдиненька,
Ой газдиненька все й Галиночка.
Виходячи – й наказуючи:
Ой не співайте й рано, пташеньки,
Бо мій паночок дуже й трудненький:
З ночі й півночі й з міста й приїхав,
З міста й приїхав, з Україноньки,
Та й привіз мені й три даруночки,
Всіх три й величні, всіх три й святі:
Перший дарунок – тоненький завив,
Другий дарунок – шовковий пояс,
Третій дарунок – жовті й чобітки.
Ой як сі зберу й на Різдво рано:
Тоненький завив головку й клонить,
Шовковий пояс ледвоньки й ломить,
Жовті й чобітки й барзо ступають,
Барзо ступають, слід замітають,
Слід замітають, землицю й крають.

Віншування

Ой газдиненька все й Галиночка,
Ми тя й вінчуем не сама з собов,
З господареньком, ой з діточками,
Ой з діточками й з потіточками,
Всими й святими й ой різдвяними,
Лиш другими – й водохресними,
З новим роченьком, з довгим віченьком.
Ше вас вінчуем навколо й двора,
Навколо двора ой з святым Богом,
Ой з святым Богом, ой з святым Петром.
Допомож, Боже й, свята скончати,
В щастю, в здоровлю й других діждати,
Відтепер – за рік – ой на многа літ,
Ой на многа літ, ой газдиненька,
Ой газдиненька все й Галинонька.

Ой вінчуємо щастем, здоровлем, многа літа!
(с. Богерівка) [3, арк. 47].

3. Ой з долу, з долу вітрець повівав,
Славен є, славен єс, Боже!
Вітрець повівав, Дунай висихав.
А в тім Дунаю корабель плавав,
А в тім кораблі крісельце стоїть,
А на крісельці газдиня сидит,
Газдиня сидит, в вікно сі дивит,
В вікно сі дивит – далеко видит,
Далеко видит, аж в чорні ліси,
Що вна там видит дивного звіра,
Дивного звіра – туринь-олена.
Ой як крикне вна на синки свої:
– Ой синки мої, вірнесенькі,
Шаруйте коні, рихтуйте зброю,
Та й поїдемо в чорні ліси,

Там zobачите дивного звіра,
Дивного звіра – туринь-олена,
Як zobачите – його уб'єте,
Його уб'єте, шуби здойміте.
Кому ж то буде – нашій газдині,
Нашій газдині на Святвечерю,
На Святвечерю, на саме Різдво.

А за сим словом будьте здорові,
Поможи, Боже, свята скінчати,
Відтепер за рік кращих діждати

(с. Саджава) [4, с. 21–22].

4. Стоїть, не стоїть світлонька нова,
Славен є, славен єс, Боже.
Світлонька нова, горіхová,
А в тій світлоньці – срібні віконці,
Поза віконці – тесові столи,
Поза столами гречні особи,
Осі особи – самі ткачки,
Вони роблять-ткають дорогий лантух,
Дорогий лантух на голівоньку,
Кому ж то буде – нашій газдині.
Поза столами гречні особи,
Осі особи – самі кравчики,
Вони шиють-роблять дорогу шубу,
Дорогу шубу та на плеченька,
Кому ж то буде – нашій газдині.
Поза столами гречні особи,
Осі особи – самі шевчики,
Вони шиють-роблять жовті чобітки,
Кому ж то буде – нашій газдині,
Наші газдиня сходит здорова.

А за цим словом будьте здорові,
Поможи, Боже, свята скінчати,
Відтепер за рік кращих діждати

(с. Саджава) [4, с. 23–24].

5. У місті-місті, у Вифлієми
Радуйся!
Свята Пречиста Дитя зродила,
Дитя зродила, гречно вповила,
Гречно вповила, в ясла положила, –
Він в яслах лежить і весь світ держить.
Свята Пречиста листи писала,
Листи писала і розсилала
По усіх святих, по монастирях,
Аби ся зійшли усі святії
Служби служити, ім'я всудити.
Всудили ім'я святого Петра
Свята Пречиста не влюбила.

За другим разом міняють ім'я **Петро** на **Павло**, а за третім – на **Ісус Христос**. Після цього вже Пречиста «теє влюбила» (с. Глибока) [3, арк. 16].

УДОВИ

1. Чи дома, дома гречная вдова?

Славен є, славен єс, Боже.

А синок каже, що нема вдова,
Що нема вдова, що в поле пішла,
У поле пішла нивку збирати,
Нивку збирати – шовкову траву.
Чи дома, дома гречная вдова?
А дочка каже, що нема вдова,
Що нема вдова, що в поле пішла,
У поле пішла нивку збирати,
Нивку збирати – яру пшеницю.
Чи дома, дома гречная вдова?

А внуки кажуть, що нема вдова,
Що нема вдова – до церкви пішла,
До церкви пішла, Богу молиться,
Богу молиться за покійного,
За покійного – за свого газду,
За свого газду, нашого брата,
Нашого брата, брата Василя.

Віншування

А за цим словом будьте здорові,
Поможи, Боже, свята скінчати,
Відтепер за рік кращих діждати

(с. Саджава) [4, с. 25–26].

2. Ой в удовоньки перед хатоньки
Ой дай, Боже!

Щепка-грушечка рясно зацвіла,
Рясно зацвіла та й не вродила.
Ой з тої щепки цвіт обпадає,
Так бідна вдова вік коротає,
Йде до церковці, Богу ся молит,
Богу ся молит за небіщика.
Бідна вдовонько, все сиритонько,
Вінчуємо вас всіми святими,
Всіми святими та й різдвяними,
Та й різдвяними, та й роковими,
А з діточками – з покіхочками,
А за сим словом святкуйте з Богом

(с. Луквиця) [3, арк. 32].

3. Ой у вдовоньки перед хатоньки
Росте грушечка, грушечка-щепка,
З тої грушечки лист опадає,
Так бідна вдова світ коротає,
Ой вдовонько, все й сиротонько,
Ой газдиненько, все й...
Котра замужем – при передочку,
А бідна вдова стоїть в куточку,
Ой стоїть собі та й держить собі
В правій рученці золоті ключі,
В лівій рученці шовкова хустка.
Ой стоїть собі, сльози втираї,
Перший той ключик від стодолоньки,

А другий ключик від комороньки,
А третій ключик та й від церковці.
Тота церковця з трьома вікнами,
З трьома вікнами, з трьома хрестами,
З трьома хрестами, з райськими дверми.
В райські ті двері сам Господь ходить,
Сам Господь ходить, службоньки служить,
За її мужа, за її діточки,
За діточками – за усей же рід,
За увесь же рід, за увесь обхід,
Все й удовонько, все й сиротонько,
Все й газдиненько, все й...

(с. Богривка) [3, арк. 40].

4. Йа в міскі, міскі, йа в Бердичеві,
В Дунаю

Йшла Пречиста.

Ходить по місту статечна жона,
Статечна жона – чесна вдова.
Ой ходит, ходит, три ключі носить,
Три ключі носить йа в правій руці,
У правій руці при правім боці:
Ой перший ключик – то від церковці,
А другий ключик – від раських дверей,
А третій ключик – від вівтарочка.
До церкви ввійшла, в кутичок влякла,
В кутичок влякла, сльозами сь вмила,
Сльозами вмила сь дрібнесенькими,
Дрібнесенькими, солоненькими, –
Як ся на дубі листок зимує,
Так бідну вдову кожний збиткує.

Віншування

Ми вам зичимо свята скінчати,
Свята скінчати, других діждати,
А за сим словом останьтесь з Богом
На землі

(с. Космач) [3, арк. 53].

5. Ой була, була молода вдова,
Радуйся!

Ой мала, мала синка сокола,
Синка сокола вигодувала,
Вигодувала, до воська дала.
Як годувала, наказувала:
– Ой ти синочку, не забавляйся,
За рочок, за два домів вертайся.
Жде мамка рочок – не йде синочок,
Жде мамка другий – іде син любий.
Ой іде, іде не сам з собою,
Не сам з собою, а з невістою:
– Чи рада-с, мати, що йде нас двоє?

– Синковім рада – моя дитина,
А невістиця – чужа чужина.
– Чим будеш, мати, дітей витати?
– Синка витаю мід-горівкою,
А невістицю – трутизниною.
Син вино не пив – під коня виллєв,
Трутизниною поділилися,
Поділилися, потроєлися.
– Де будеш, мати, дітей ховати?
– Синка ховаю під віконцями,
А невістицю – під ворітцями,
На синку саджу два яворики,
На невістици – дві берізоньки.
Ой ростут-ростут, розростаюця,
Гильце до гильці прихилиюця,
Прихилиюця – й обіймаюця

(с. Богривка) [3, арк. 46].

ХЛОПЦЕВІ

1. Повід ходжині* молодець ходить,
Ой ходить, ходить, коника водить,
Коника водить, з конем говорить:
– Ой коню сивий, будь ми щасливий,
Ой коню, коню, я тебе продам.
– Не продай мене, ой парубочку,
Я тобі ж бувим тричі в пригоді,
Я ж тебе виніс з-під трьох побоїв:
Ой з-під першого, з-під німецького,
Ой з-під другого, з-під французького,
Ой з-під третього, з-під татарського.
Як я ж тебе ніс з-під німецького,
За нами кулі землю пороли;
Як я ж тебе ніс з-під французького,
За нами кулі, як дрібен дощик;
Як я ж тебе ніс з-під татарського,
За нами мечі, як ясне сонце,
Ой парубочку, все й...

(с. Богривка) [3, арк. 41].

2. Ой попід Львів конем іграє,
Конем іграє, красно співає,
Красно співає, ой наvertsає,
На Львів наvertsає, а Львів ся здригне.
Ой вчули тото з міста мщани,
Вивозять ему великі дари,
Великі дари – коня в окладі.
Він на тоє не споглядає,
Коня від коша не відчіпає,
Лиш сидит собі, в орган іграє,
В орган іграє, красно співає.
Почули ж тото з міста жидові,
Вивозять ему великий дарунок,

* Цей текст відфотографовано з домашніх записів респондентки, відтак, на жаль, про значення словосполучення «повід ходжині» залишається лише здогадуватися. Можливо, потрібно читати його як «по відходжині», тобто «по відході», по завершенні воєнної діяльності козака.

Великий дарунок – полумис злота,
 Полумис злота, а другий срібла.
 Він на тоє не споглядає,
 Коня від коша не відчіпає,
 Лиш сидит собі, в орган іграє,
 Ой він іграє, та й навертає,
 Як на Львів наверне, то Львів ся здригне.
 Як вчули тото добрії люди,
 Вивозять ему великий дарунок,
 Великий дарунок – дві-три панянки.
 Він на тоє вже й споглядає,
 Коня від коша вже й відчіпає,
 Шапку здоймив, вже й відкланяє.
 – Чи хочеш тоту, що в самім злоті?
 – Не хочу тоту, що в самім злоті,
 Бо злото спаде, друге не буде.
 – Чи хочеш тоту, що в самім шовку?
 – Не хочу тоту, що в самім шовку,
 Бо шовк іспаде, другий не буде.
 Лиш хочу тоту, що в кошуленці:
 Кошуля спаде, та й друга буде.
 Тота кошуля як лист тоненька,
 Як лист тоненька, як сніг біленька.

Віншування

Ой парубочку, все й жовнярочку,
 Ми тя вінчуєм не з самим собов,
 Не з самим собов – з вітцем, з матінков,
 Ой з братчиками, ой з сестричками,
 Ой з сестричками, з усим родом,
 З усим родом, з усим обходом

(с. Богрівка) [3, арк. 42].

3. Мала мамочка вдного синочка,
Ой дай, Боже!
 Ой мала, мала, вигодувала,
 Вигодувала, до школи дала,
 А з школи взяла, до васька дала.
 Іди, синку, йди, не забавляйся,
 За рочок-за два домів вертайся.
 Жде мамка рочок – не йде синочок,
 Жде мамка другий – не йде син любий,
 На третий рочок – іде синочок,
 Синочок іде, невістку веде,
 Ой іде-іде не сам-собою,
 Не сам-собою, але з жоною.
 Виходит мати з нової хати
 Та й стала вона вбоїх питаги:
 Синку давала солодкий медок,
 А невістиці – гіркий полином,
 Син вино не пив, під коня виляв,
 Гірким полином поділилися,
 Поділилися – потруїлися,
 З вороних коней похилилися.
 Виходит мати з нової хати
 Та й стала собі ручки ламати:
 – Ой Боже, Боже, що я зробила,

Я двоє дітий марно струїла.
 Синка ховала під віконцями,
 А невісточку – під ворітцями;
 Ой на синочку сонічко сходить,
 По невісточці весь народ ходит;
 На синку садит два яворочки,
 На невістиці – дві калиночки, –
 Так вони ростут-розростаюця,
 Так син з невістков розмовляюця.
 А за сим словом святкуйте з Богом.
 Ой вінчуємо, на щасте на здоровле, на
 многії літа

(с. Луквиця) [3, арк. 29].

ДІВЧИНІ

1. Ой садять сади, все виногради,
Гой дай, Боже!
 Ой їх стерегла гречна панночка,
 Гречна панночка чим Аннунечка.
 Приходить ід ній татонько її:
 – Донько Аннунько, дай ми ябличко.
 – Ой зараз іду, най танчик дійду.
 Вже танчик дійшла та й в другий пішла.
 Надходить ід ній матінка її:
 – Донько Аннунько, дай ми ябличко.
 – Ой зараз іду, най танчик дійду.
 Вже танчик дійшла та й в третій пішла.
 Надходить ід ній та й брагчик її:
 – Сестро Аннунько, дай ми ябличко,
 – Ой зараз іду, най танчик дійду.
 Як танчик дійшла, в четвертий пішла.
 Надходить ід ній сестриця її:
 – Сестро Аннунько, дай ми ябличко.
 – Ой зараз іду, най танчик дійду.
 Як танчик дійшла, в п'ятий пішла.
 Надходить ід ній миленький її:
 – Миленька моя, дай ми ябличко.
 Ябличко дала, в танчик не пішла.
 А за сим словом бувай здорова,
 Гречна панночко чим Аннунечко

(с. Хмелівка) [3, арк. 20].

2. Ой рано, рано куроньки піли,
Гой дай, Боже!
 Ой і ще ранче панночка встала,
 Панночка встала, двори вмітала,
 Двори вмітала, столи встилала,
 В вишневий садок куроньки гнала.
 Куроньки ідут, пір'ї ріняют,
 Панночка іде, пір'їчко бере,
 Пір'їчко бере, в рукавець кладе,
 З рукавце бере, у віночок в'є,
 Віночок бере та й приміряє,
 Віночок бере, на голву кладе:
 – Дивіться, люде, чи здобен буде,
 Дивіться, ненько, чи хорошенько,

До церкви піти служби слухати,
Служби слухати, із милим до слюбу стати?
До церкви пішла, служби слухала,
Із своїм милим до слюбу стала.
А за сим словом бувай здорова,
Гречна панночко чим Паранечко

(с. Хмелівка) [3, арк. 20].

3. Ой рано-рано куроньки піли,
Гой дай, Боже!
А ще найранче дівчина встала,
Дівчина встала, столи всталила, -
Вна сі надіє на троє гості,
На троє гості, на рокові:
Перші ми гості - святе Рождество,
Другі ми гості - святе Василя,
Треті ми гості - то святий Йордан.

Віншування

Вінчуємо тя, горда панночко,
Горда панночко все Юстиночко.
Вінчуємо тя пав'яним вінцем,
Пав'яним вінцем з хлопцем-молодцем.
Дай же ти Боже, що ми зичимо,
А ми зичимо щастя-здоровля,
Щастя-здоровля, многая літа

(с. Луквиця) [3, арк. 26].

4. Мала мамочка одну донечку,
Ой дай, Боже!
Ой мала-мала, вигодувала,
Вигодувала, до школи дала,
А з школи взяла, заміж віддала,
Заміж віддала за нелюбочка,
За нелюбочка в високі гори:
- Іди, донько, йди, не забавляйся,
За рочок-за два домів вертайся.
Жде мамка рочок - не йде донечка,
Жде мамка другий - не йде донечка,
Третього року вна прилетіла,
Вна прилетіла сивов зазульков
Та й сіла собі в вишневий садок.
Виходит ід ній тагочко її:
- Як-іс зазулька, стань ми ковати,
Як-іс донечка - ходи до хати.
- Я не зозулька - буду ковати,
Але м донечка - не йду до хати.
Виходит ід ній мамочка її
Та й стала її щиро казати:
- Може с, донечка?.. ходи до хати.
Та й запросила її до хати,
Та й стала її правду питати:
- Де ж твоє, донько, білеє тіло?
- Ой нелюбові в руках зарніло.
- Де ж твої, донько, жовтенькі коси?
- В лаву забивав та й повідривав.

Віншування

Вінчуємо ж ті, горда панночко,
Горда панночко все Галиночко,
Вінчує ж мо ті пав'яним вінцем,
Пав'яним вінцем з хлопцем з молодцем.
Дай же ти Боже, що ми зичимо,
А ми зичимо в городце зілля,
В городце зілля - вдома весілля.
В городце зілля зелененького,
Вдома весілля веселенького,
Щоби музики файно іграли,
Щоби свашеньки файно ладкали,
А старостоньки горівку пили,
Твою головочку не засмутили,
Твою головочку, всю родиночку,
Всю родиночку, тата й мамочку.
А за сим словом бувай здорова,
Бувай здорова а з усим домом,
А з усим домом, з усим обходом.
Ой вінчуємо: на щасте, на здоров'є, на
многії літа

(с. Луквиця) [3, арк. 29].

5. Ой в горі, в горі, все й в сіножаті
Позацвітало а всяким цвітом,
Ой туди прийшла красна дівонька,
Квіточки рвала, в рукавець клала,
В рукавець клала, додому несла,
З рукавця брала, на столик клала,
З столика брала, віночок плела,
Ой плела, плела, та й приміряла
До головоньки, до дівчиноньки:
- Подивися, ненько, чи спосібненько?
Подивися ліпше, чи спосібніше?
Чи могу й піти та й до церковці,
Ой до церковці, до слюбу стати
З своїм миленьким, з чорнобривеньким?
Ой не пішла в нім та й до церковці,
Але пішла в нім в Дунай по воду, -
Як ся звіяли буйні вітроньки,
Буйні вітрови, шарні дожджови,
Взяли віночок та й з дівчиноньки,
Ой занесли та й на тихий Дунай,
На тихий Дунай, під крутий беріг,
Ой там три риболови,
Три риболови, панські синови,
Ой туди й зайшла красна дівонька:
- Помагай Біг вам, три риболови,
Чи ви й спіймали пов'ялий вінок?
- Ой чи спіймали, чи не спіймали,
Ой що нам буде за переємиць?
- Одному буде шовкова хустка,
Другому буде срібна обручка,
Третьому буде сама молода,
Сама молода, ой як ягода,
Красна дівонька все й...

Віншування

Ми тя вінчуем не з самов собов,
 Не з самов собов, з вітцем, з матінков,
 З усім же й родом, з усім обходом,
 З святим Рождеством, з Новим роченьком,
 З Новим роченьком, з довгим віченьком.
 Поможи, Боже, свята скончати,
 В щастю-здоровлю других діждати,
 Від нині за рік та й на многа літ,
 Ой на новий рік та й післи мати
 (с. Богривка) [3, арк. 39].

6. Ой за горою, за золотою,
В неділю, в неділю рано!
 Там ся дівчина гарно вбирає,
 Бере на себе дорогі шуби,
 А як на ім'ячко – ой Марусечка.
 Пішла до хати – хати сіяють,
 Хати сіяють, пани витають.
 Оден пан каже, що царівнонька,
 Другий пан каже, що попівночка,
 Третий пан каже, що його дочка,
 – По чім ня пізнав, що с ня дочков звав?
 – По русій косі, по кошулоньці.
 На ній кошулька – як лист тонюнька,
 Як лист тонюнька, як сніг білонюнька

Віншування

Ми вам зичимо свята скінчати,
 Свята скінчати, других діждати.
 Вінчуємо вас хлопцем-молодцем,
 Хлопцем-молодцем, зеленим вінцем.
 Щоби старости подубкували*,
 Щоби свашочки поладкували.
 А за сим словом останьтесь з Богом
 На землі
 (с. Космач) [3, арк. 53].

7а. Йа в поли явір – тонкий-високий,
Славная!
 Тонкий-високий, вверху широкий,
 Йа в тім вершечку – нова світлонька,
 Йа в тій світлоньці – красна дівонька.
 Ой седит собі покрай стolonька,
 Покрай стolonька яворового,
 Яворового, мальованого.
 Ой седит собі, косоньку чеше,
 Ой чеше, чеше, та й розчісує,
 Свого жовняра та й наказує:
 – Ой ти, жовняре, та й не наступай,
 Та й не наступай, та й не напускай
 Буйного вітру, ясного сонця,
 Бо від вітроньку косонька в'яне,
 А від сонінька личенько смагне
 (с. Богривка) [3, арк. 46].

7б. Ой в горі, в горі стоїть явір
 Внизу широкий, а в верх високий,
 А в тім яворі стоїть світлонька,
 А в тій світлоньці – красна дівонька.
 Ой сидить собі, косоньку чеше,
 Косоньку чеше, по столі мече,
 По столі мече та й розчісує,
 Свого жовняра та й наказує:
 – Ой ти, жовняре, та й не наступай,
 Ой не наступай, та й не напускай
 Буйного вітру, ясного сонця,
 Бо від вітроньку косонька в'яне,
 А від сонечка личенько смагне,
 Красна дівонька, все й...
 (с. Богривка) [3, арк. 44].

ЗАГАЛЬНА

Нічка над сірим полем нависла, нічка свята,
 Зірка на небі ясно заблисла, стопроміниста і золота.
 Ангели Бога в яслах витають в хатці малій,
 Гори і море славу співають, радіськ лунає гень по землі.
 Моляксья тихо сині Карпати шумом лісів,
 Шепче Словутич: «Гей, Дністре-брате, що то за пісня, що то за спів?»
 Стіл вкритий сіном, скатерть біленька, дідух в куті,
 Свічку дитина світить маленька, – кличем вас, предки, душі святі:
 Ті, що померли, і ті, що впали, просим, прийдіть,
 Сягте до столу, так, як бувало, ваша тарілка жде вас, стоїть.
 Ті, що в Сибірах, у Казахстані, на чужині,
 В нашу громаду злиньте, кохані, у ці веселі щасливі дні.
 Хай приголубить братчик сестричку, батька синок, –
 Гляньте – в Ісуса усміх на личку, ангели Божі виводяк танок,
 Боже Дитятко ручку підносить, ручку святу,
 Може, в цю днину дари принесе – нашій Україні долго святу (с. Космач) [3, арк. 54].

* Дубати – те ж, що й танцювати.

ВІНШУВАННЯ

Вінчуємо вас з цим святом, з Різдвом Хрестовим,
З жіночков, з діточками, з усьов родинов.
Абисте були здорові,
Абисте дочекали від нині – за рік, від за рік – до сто літ, поки вам Бог допоможе.
Христос рождаїця! (с. Хмелівка) [3, арк. 6].

Побутують на Богородчанщині й жартівливі колядки. Особливою популярністю користується текст «У Шпаковому селі», який «лиш голові і секретареві може бути». Зокрема, варіант цієї колядки, яка розповідає про те, як сільська старшина, перепивши, переплутала усі свята, записано у с. Міжгір'я:

У Шпаковому селі
Заспівали молодці:
Гей, люди,
Війт із корчми манджає,
Писар його тримає,
Щоб він не втопився.
Війт до писаря мовить:
– От мороз кости ломить,
Гей, люди,
Скажіт мені, що то є, –
Завтра Великдень буде,
А сніг по коліна?
Чи наш писар одурів,
Чи він облеку* заїв:
– Шоб мені
Навіть того не знати, –
Завтра Зелені святи,
А не Великодні.

А наш писар раненько
В сад манджає скоренько,
Сухого
Гілля з бука наломив
І всю хату замаїв,
Всю стріху довкола.
На Всеночне люди йдуть,
Бо Різдво всі святкують,
І бачать:
В писаря на хаті ліс,
А війт ковбасу поніс
Та й сів під дзвінницю.
О Ісусе миленький,
Заступи нас, добренький,
Від війта,
На горівку ласого,
Від писаря такого,
Як є у Шпакові
[3, арк. 13].

Доволі часто жартівливі тексти виконують як поколяді:

Хоть ми не вмiли колядувати,
Ой дай, Боже!
Коли-с мо вмiли повiнчувати.
Вiд тепер за рiк будем ся вчити,
Будем ся вчити лiпше кiнчити.
За колядочку – горiвки бочку,
Бочку-не бочку, хоч коновочку,
А з того жарту дайте хоть чверту,
Бо з того виску вiскло нам в пiску
(с. Луквиця) [3, арк. 32].

У надвечір'я старого Нового року, 13 січня, а подекуди ще й на другий день, на Василя, «ходила Маланка колідувати» – дівчата, йдучи від хати до хати, обходили село з «Маланкою». У більшому селі, як-от с. Хмелівка, ходило по два-три таких гурти. Учасниками «Маланки», згідно зі свідченнями респондентів, були виключно дівчата-підлітки (чотирнадцяти-п'ятнадцяти років): «Дівчата збираються і вже ходять по хатах співають. Колядують, співають, танцюють – така Маланка» (с. Хмелівка) [1, арк. 104]; «В нас перед Василем Маланка колядує. Зберуться дівчата – то і є Маланка. Ходять і колядують» (с. Космач) [1, арк. 97]; «В нас тринадцятого січня Маланка була. Збиралися дівчата, ходили і співали» (с. Саджава) [1, арк. 61]; «В нас в селі дівчата перебираються перед Новим роком

* Блекоти.

і ходять колядують. Маланка в нас така» (с. Горохолина) [1, арк. 94]; «На Василя ходять Маланки та й колядують» (с. Росільна) [1, арк. 5].

Одну з дівчат вбирали за Маланку, іншу – за Василя. Персонажами і учасниками дійства були також «козаки» (дівчата, перебрані у хлопців) і безпосередньо дівчата.: «Перед Василем збиралися, вже старші дівчата, малювалися. То дівчина – а вона – Василь, перебирався так. І одну дівчину збирали так, як до шлюбу: віночки, стрічки, вбрання гарне таке гуцульське. І так дівчата ходили ввечері. Йшли хата в хату» (с. Саджава) [1, арк. 57]; «Маланка – це ходили перед Новим роком тої днини. То самі дівчата йшли. Одна перебиралася на хлопця. Вони підходили під хату, заходили і вже колядували» (с. Глибівка) [1, арк. 83]; «Перед Василем дівчата збираються в Маланку. Обирають собі головних Маланку, Василя. Були Маланка, Василь, дівчата, і ще дівчата перевдягалися в хлопців» (с. Хмелівка) [1, арк. 35]; «Є свято Маланії, і ходить Маланка. Збираються дівчата, в нас переважно ходять дівчата, і йдуть вже по хатах колядувати з Маланкою. Дівчата передягалися на Василя. Капелюхи брали, тут підводили, всілякі вуса малювали, ще підмалювували брови. Крім Василя, козак там був. А Маланка – то була дівчина, Маланка. Переважно вибирають таку дівчину, аби відповідала, гарна була, вроду мала» (с. Хмелівка) [1, арк. 42].

До складу Маланки входило вісім-десять дівчат, так, аби було до пари: «Ходили – скільки зберуться: вісім, десять, ну так, переважно до десяти. Але лише щоб була пара, лишнього аби не було. Бо вони танцюють, не то, щоб була якась прикмета, але щоб пара була, бо вони по парі танцюють. Аби була пара – як лишня, то вже буде стояти» (с. Хмелівка) [1, арк. 41].

Підійшовши до хати, маланкарки давали знати господарям про свою присутність колядою, віншуванням і дзеленьканням дзвоників: «Може бути так ввечері, пізно, газди сплять. Аби їх розбудити, проспівали там два куплети коляди. Але вони можуть не проснутися, то вони ще дзвіночки мали» (с. Хмелівка) [1, арк. 43]. Після цього «просилися» під дверима до хати:

У ваших дверях ялова дошка,
Пустить Маланку до хати трошки (2 р.)

(с. Хмелівка) [1, арк. 35]

Що в ваших дверях дубова дошка,
Пустить Маланку до хати трошка. (2 р.)
Нехай вона си погуляє,
Як тая риба по Дунаю. (2 р.)
Як тая риба з окунцями –
Наша Маланка з молодцями (2 р.)

(с. Хмелівка) [1, арк. 43].

У хаті, якщо господарі запросили дівчат, ті співали пісню про Маланку й Василя. Зокрема, у с. Хмелівка, де про маланкування розповідали найдокладніше, записано два дещо відмінних варіанти цієї пісні:

1. Учора, вчора ізвчора,
Пасла Маланка два качора. (2 р.)
Ой пасла, пасла загубила,
Пішла шукати заблудила. (2 р.)
Тай прибудила в чисте поле,
А там Василько плужком оре. (2 р.)
Ой оре, оре, жито сіє,
За ним ся жито зеленіє. (2 р.)
Ой оре, оре виглядає,
І на Маланку поглядає. (2 р.)
Ой ти Васильку, Васильчику,
Посію тебе в городчику. (2 р.)
Та й буду тебе шанувати,
Три рази на день поливати. (2 р.)

Три рази на день поливати,
За русу косу затикати. (2 р.)
За русу косу затикати,
Та й до церковці проходжати. (2 р.)
Наша Маланка не лінива,
На камінчику ноги мила. (2 р.)
На камінчику ноги мила,
Шовковий фартух замочила. (2 р.)
Ой повій, вітре буйнесенький,
Висуши фартух тонесенький. (2 р.)
Ой повій, вітер, з усіх сторон,
Щоби Маланці не був сором. (2 р.)
Наша Маланка – гарна газдиня,
Припічки мастить, лавиці миє (2 р.) [1, арк. 42].

2. Ой вчора, вчора ізвечора
 Пасла Маланка два качора.
 Ой пасла, пасла, загубила,
 Пішла шукати, заблудила.
 Та й прибудила в чистеє поле,
 А там Василько плужком оре.
 Ой оре, оре, поганяє
 Та й на Маланку поглядає.
 Ой Василечку, мій черчику,
 Посію тебе в городчику,
 Та й буду тебе поливати,
 Щосуботоньки проривати,
 За русу косу затикати.
 За русу косу затикати
 Та й до церковці походжати.
 Наша Маланка не лінива,
 На камінчику ложки мила,
 Ложку-тарілку в Дунай пустила.

Ложку-тарілку досягала,
 Шовковий фартух замаргала.
 Ой повій, вітре буйнесенький,
 Висуши фартух білесенький.
 Ой повій, вітре, туди-сюди,
 Висуши фартух межі люди.
 Вітер вербичку вихитує,
 Василь Маланку випитує,
 Вітер вербичку вихиляє,
 Василь Маланку обіймає.
 Ой наша мова – не полова,
 Наша Маланка – чорноброва.
 Ой то наш когут сизокрилий,
 Ой то наш Василь чорнобривий.
 Наші Маланці мала плата –
 Пару калачів, горілки кварта.
 Сію, сію, посіваю,
 З Новим роком вас вітаю [4, с. 33–34].

Уривок цієї пісні виявлено також у с. Глибівка:

...Наша Маланка до роботи охоча,
 На ній сорочка парубоча... [1, арк. 83].

Поки дівчата співали, перебрані Василь і Маланка відтворювали відповідні сценки: «Усю цю пісню вони показували: як Василько оре, як він сіє, житом засіває і на Маланку поглядає, і Маланка тоже коло нього ходить».

Завершувалась вистава танцем маланкарок, якому були супровідні такі слова:

Ой летіла сива пава, серед села впала,
 А Василько із Маланкою – то є файна пара.
 Ой пара, парочка,
 Так, як би їх породила одна матіночка
 (с. Хмелівка) [1, арк. 43].

На Василя, крім Маланки, ходили й посівальники. Віншування, яке виголошував засівальник, є типовим і для інших регіонів України:

Сійся, родися, жито, пшениця,
 На цей Новий рік,
 Щоб вам вродилося більше,
 Ніж торік.
 Коноплі – під стелю,
 Льон – по коліна,
 Щоб вас, хрещених,
 Голова не боліла
 (с. Глибока) [1, арк. 18].

На другий Святий вечір «вже старі не ходят, тільки діти щадрують під хатов (під вікнами) щадрівки». Майже усі виявлені на Богородчанщині тексти щедривок мають виразний християнський характер. Винятком є лише остання з поданих нижче щедривок, за тематикою близька до колядок дівчині, – її також щедрували лише там, де у хаті були дівчата:

1. Ой на ріках, на Йорданах
 Матир Божа Дитя мала.

Злетілися ангелоньки,
 Взяли Дитя на крилоньки

Та й понесли до церковці,
Положили на престолці.
Взяли книги та й читають,
Яке ім'я дати мають, –
Дали ім'я святий Петро.

Матир Божа не злюбила,
Не злюбила, не схвалила,
Від престола відступила.
Щедрий вечир, добрий вечир
Добрим людям на весь вечир!

За другим разом міняють ім'я Петро на Павло, а за третім – на Ісус Христос. Після цього кінцівка вже звучить так:

Матир Божа ізлюбила,
Ізлюбила, ісхвалила,
До престола приступила.
Щедрий вечир, добрий вечир
Добрим людям на весь вечир!

(с. Хмелівка) [3, арк. 22]*.

**2. Ой на воді на Йордані
Щедрий вечір, добрий вечір!**

Там Марія воду брала,
Свого синка там купала,
На листочку повивала,
На калинці колисала.
Прилетіло три ангели,
Взяли дитя без сповиття
Та й понесли на небеса, –
Всі сі душі уклонили,
Лиш одна ся не вклонила –
Вітцю-мамці догодила

(с. Богрівка) [3, арк. 38]**.

**3. На Арданах три святі воду святили, хрест загубили.
Радуйся!**

По воду ішла грешна газдинька,
Ішла, злотний хрест найшла.
Перейшли їй три святі:
– Помагай Біг, грешна газдинько,
Знайшла ти наш золотий хрест.
Як знайшла, просимо вернути.
Будем за тебе служби служити,
Служби служити, Бога молити:
Першу службу на Різдво...
Другу – на Великдень і так далі

(с. Глибока) [3, арк. 16].

**4. Впала зірниця, стала керниця,
Христос хрестився на Йордан!**
А в тій керниці з'явився образ,
На тім образі – свята Пречиста,
Свята Пречиста тримає Христа.
Прийшли жидове до Пречистої:
– Свята Пречиста, де-с діла Христа?
– Сховала-м його в яру ішеницо.

Жиди ся взяли, ішеницю зжали...
Ідуть жидове до Пречистої:
– Свята Пречиста, де-с діла Христа?
– Сховала-м його під білий камінь,
Під білий камінь – всім жидам – аміні!
Вінчуємо вас!

(с. Луквиця) [3, арк. 27].

* Зазначу, що в Україні, зокрема й на Богородчанщині, побутує і колядка з таким сюжетом.

** Завершення цього тексту децю нагадує так звані «поклонницькі» пісні.

5. Там у полі плужок оре,
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я.
 За тим плужком Господь ходить,
 Святий Петро поганяє,
 Божа Мати їсти носить,
 Їсти носить, Бога просить:
 – Ори, синку, сію нивку,
 Та й посієш пшениченьку:
 З колосочка – та й жменьочка,
 А з другого – жита много,
 А з третього – в коморочку.
 Віншуємо вас, газдочку,
 Та й з уською родиночков,
 Щоб ви в мирі проживали,
 За погане забували

(с. Саджава) [4, с. 27–28].

6. Ой на ріці, на Йордані, (2 р.)
 Йордан-вода студененька,
 Там Маруся молоденька
 Хустки прала, біл білила,
 До таточка говорила:
 – Ой таточку, мед-медочок, (2 р.)
 Візьміть мене на візочок.
 – В мене вози поламані,
 В мене коні не кувані.
 Далі так само –
 ...до мамочки...
 ...до братчика...
 ...до сестрички...
 ...до милого говорила:
 – Ой миленький, мед-медочок, (2 р.)
 Візьми мене на візочок.
 А миленький як ся втішив, (2 р.)
 Взяв Марусю та й поїхав

(с. Саджава) [4, с. 29–30].

Як висновок, констатую ще раз про багатство фольклорного масиву зимових свят у відвіданих селах. Воно вповні відповідає й варіативності їхньої етнографічно-обрядової складової, висвітлення якої автор планує у подальшому. Певною особливістю регіону є традиційне розшарування різних колядних текстів за статтю та віком виконавців. Відтак, кращими респондентами у багатьох випадках виявляються не жінки, як звикло, а чоловіки. Відзначаю також збереження тут певних «цікавинок», які рідко трапляються в етнографічно-фольклористичній літературі. Це, зокрема, приурочення початку колядування до початку жнив* і колядування у часі епідемій, а також побутування на Богородчанщині адресних колядок удові, колядок із мотивом світотворення, так званих колядок-балад і колядок авторського походження на патріотичну тематику. У загальному ж, кількість виявленого на обстежених теренах матеріалу декларує перспективність подальшого обстеження сіл Богородчанщини.

ДЖЕРЕЛА

1. Архів Львівського національного університету імені Івана Франка, ф. 119, оп. 17, спр. 250-Е (Польові етнографічні матеріали до теми «Аграрні мотиви в календарній обрядовості українців», які зібрав Конопка Володимир Михайлович у Богородчанському р-ні Івано-Франківської обл. 11-23.07.2008 р.).
2. Там само, спр. 319-Е (Польові етнографічні матеріали до тем «Календарна обрядовість» і «Народна демонологія», які зібрав Галайчук Володимир Васильович у Богородчанському р-ні Івано-Франківської обл. 07-17.07.2003 р.).
3. Там само, спр. 327-Е (Польові етнографічні матеріали до тем «Календарна обрядовість» і «Народна демонологія», які зібрав Галайчук Володимир Васильович у Богородчанському р-ні Івано-Франківської обл. 11-23.07.2008 р.).
4. Середюк Г. Скарбничка. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2003.

* По суті, таке приурочення у часі заповнює прогалину в пісенному репертуарі селян, зумовлену відсутністю осінніх обрядових текстів.